

Віддруковано на шпальці № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Друк. «Укр. Робітник»
УКРІОЛОВАТ № 2445
З а м № 400
Тираж 20.000
1 а куш
Харків
1950

Держ. архів
№ 12 302 - 1

ВНОО
Зав. ено 20 07 р.

Відгриміла війна, що глухим відгомоном докочувалася до села Полонич, закинутого в глухі поліські чадри. Відгриміла їй революція, спаливши в пожарищах панських маєтків старе їй породивши нове, радісне, але їй до цього часу незрозуміле, незнане для полоничан. І жило-ниділо село закинуте, серед лісів, серед болот грузьких, аж поки до села не повернувся Федір Шлеика, що давно колись був забраний на війну. У селі були чутки, що його забито в якихось Кирпатах чи забрано в полон. Спершу згадували, жалкували свого сільського бунтаря, наймита, що не хотів коритися старості, а потім забули їй зовсім пе-

рестали говорити про нього. Був чоловік—і не стало. А це раптом якось пізньої осені Федір повернувся в село.

У неділю виступив на сході і довго говорив про нове життя, що вже буває скрізь.

Казав, що треба відібрати від попа будинок, зробити в ньому школу і вчити не тільки малих дітей, а й старих. Аж дивно! Вчитись на старість. Казав, що такого заповіта залишив Ленін. Так, так, село чуло про нього. Чуло ще тоді, коли за стіною лісу грали заграви пожеж, а в селі говорили, що то панські маетки горять.

На сході Федір не побоявся Якимчука—голови сільради, що був сватом старого Бойка, куркуля на все село. При всіх говорив правду в очі.—Землю церковну в оренду віддав Бойкові. З куркулями наш голова злигався...

Це чоловік не наш. Скинути його треба!

Якимчук лише кипів у безсилій злобі, але мовчав, бо нічим було виправдовуватись.

Селяни чухали потилиці, знизували плечима і, здивовані сміливістю Федора, переглядалися. А багатії зібралися після сходу вечером до старого Бойка й радилися, як бути.

Бойко насуплено мняв велику сиву бороду й дивився кудись у куток, на мисник.

— Це від антихриста... У священному писанні є, що прийде час і повстане батько на сина, а син на батька. Молодші не слухатимуть старих, — казав він.

Бойко був набожний чоловік. Кількадесят літ служить церковним старостою і на селі користувався повагою за набожність.

У хаті зідхнули. Мартіян Іванина перехрестився.

— А спитати б його, того пройди-світа, наймитюгу, кому потрібна ота школа?— запитав він,— і чого б то мене муляла чужа земля, приміром будь сказано, попова, що то в них?— І він кивнув головою на Бойка.

— І то правда!— ще обізвалося кілька голосів.

— Ну, що ж?— за хвилину запитав Бойко, обвівши важким поглядом присутніх.

Йому хотілося почути їхню думку, знати, чи є хто на його боці, бо зрозумів він, що Федір—це його ворог, з яким прийдеться боротися.

Усі мовчали.

Біля порога стояла Бойкова невістка Мотря, тиха, забита чоловіком Павлом, і нервовими рухами перебирала поли кохтини. Вона почула, що

повернувся Федір, кляссь її любий, що мав женитися з нею, у грудях у неї щось збентежено забилось. Хотілося сказати про нього щось хороше, бож, ніхто так не знав його, як вона. Ще кляссь давно він розказував їй багато... На Мотринім обличчі перебігали тіні. Не стримала себе й промовила тихо:

— Правду Федір каже про школу... Таки треба її зробити. Хіба ото добре, що ми темні і нічого не знаємо. — Хотіле говорити далі, аж її перебив сердито Бойко.

— Що ти там патякаєш! Сказано, що в баби волос довгий, а розум короткий. Мовчала б там.

Його сердило, що й невістка тягне руку за Федором. Зрозумів, що смілі Федорові слова затуманили голови молодих і навіть вплинули на Мотрю, що ходить завжди в синцях від важ-

ких кулаків Павла. Ще раз сердито глянув на неї, що стояла засоромлена, і гукнув:

— Іди собі з хати. Роботи тобі немає, що ти стоїш тут роззявивши рота?—а потім звернувся до присутніх:—Значить, так і на сході будемо триматися. Не треба нам школи й край, а землю не я взяв, громада мені дала. Хіба ж не так? Скільки там у мене тієї землі.

Рипали двері, відчиняючись, наче пастка, і темна осіння ніч ковтала постаті селян, що розходилися по домівках, чавкаючи попід тинами грязюкою. Розходилися.

* * *

У неділю знову був сход. До розваленої зборні сходилися селяни, заходили до середини, сідали на лави й мовчки закурювали.

Федір вже давно прийшов і в кутку, зібравши навколо себе парубків та молодих селян, щось розказував їм. Його слухали, перепитували..

Старі, що сиділи мовчки, підсовувались ближче й прислухались до Федорового оповідання. В уяві поліщуків повставали великі міста, села, де живуть по-новому, не так, як у Полоничах. Деякі заперечливо махали руками.

— Казка...

Нарешті прийшов голова сільради. Полоничани обрали його за голову, бо говорили:—коли багатий, то, значить, і розумний.

Якимчук відкликав у куток старого Бойка і ще кількох селян, порадився про щось з ними, а потім вийшов на середину зборні.

— Почнемо, чи що?—запитав він сход.

— Починай! починай! — обідати вже пора!

— З церкви давно вже вийшли... — обізвалося кілька голосів.

Якимчук закашлявся, погладив бороду й почав:

— Так от, громадяни, треба буде, щоб ви взялися за продподаток, зносьте мені його із завтрашнього дня, а я вже відвезу його до райвику, а то як наїдуть за ним, то гірше буде. Оце й усе, що я мав вам сказати.

Сход загомонів, неначе зворушений рій. Заговорили, зачовгали чобітьми й почали виходити надвір.

Федір підійшов до Якимчука.

— А про школу? Та й що це за сход, що говорити нікому не дають?

— Товариші, почекайте но! Поговоримо ще! — гукнув він до селян.

— Про що ти там говоритимеш з нами? Бач, що вже обідати пора. Лю-

ди в церкві були, — усміхаючись, промовив Якимчук.

— Ідіть, ідіть, не слухайте його! — говорив Бойко, розставивши на дверях руки і звертаючись до селян, що хотіли вернутися до зборні. — Бач, розумний найшовся.

— Говори, Федоре, що ти там маєш? — ви укували ті, що залишилися в зборні.

— Немає чого розводити тут теревені. Сход уже закінчився, я його зачиняю. Треба було говорити раніш, — промовив Якимчук і зухвало вийшов з Бойком та кількома заможними селянами.

— Ну, що ж, будемо продовжувати збори без голови? — запитав Федір у тих, що залишились.

Селяни ніяково мнялися. Переступали з ноги на ногу, човгали чобітьми й поглядали на двері.

— А за це річого не буде?—боязко запитав хтось з-під дверей.

— Нічого боятися!—вигукнув Федір.—Нас більшість і ми маємо право вести сход далі.

Федорове запевнення не переконало. Дехто з селян навшпиньки підходив до дверей і вислизав із зборні. Федір залишився з кількома селянами й сумно знизав плечима.

— Тепер буде не по закону,—промовив він.—Нас дуже мало, бачте—повтікали, злякалися куркульні. Та це не старі часи, тепер уся власть советам. Пролетаріят, значить, повинен правити, а не якийсь Якимчук і церковний староста Бойко. От будуть перевибори сільради, ми скинемо Якимчука. Виберемо до сільради бідноту, нехай вона править селом Жінки також нехай ідуть на сход, бо тепер і вони мають право.

Дужий Федорів голос бадьорив, будив надії серед бідноти, що залишилась з ним у зборні, не побоявшись куркулів.

* * *

Федір ішов із сходу, дивився на чорні хати, що поприпадали до болотяної землі, і думав важку думу.

— Бідне, загублене село... Бач, прилягло до землі, притулилося злякано до болотяної річечки, що заросла осокою. Спить, приспане лихою долею. Здавна приспане, і не снить і не марить про краще. Спить у своїх норах-хатишках, а літом риється в землі, як сліпий кріт. І земля не родить. Зубожіла, посіріла, бо не хоче, щоб її далі обробляли так, як обробляли діди її прадіди. Хоче, щоб конем залізним пройтись по ній. Щоб сколупав він її, зорав і приорав бур'яни дикі.

Не родить земля. Зубожіло село, то-не в болотах грузьких, не воює з ними ровами глибокими. Злидні й темрява засіли по кутках неначе пліснявка. В обійми свої обгорнула кострубаті хати й тримає міцно.

Думки снувалися. Насотувалися, неначе розмотаний клубок ниток.

— Треба збудить, збудить його зі сну, — голосно промовив до себе Федід, крутнувши головою, проганяючи уїдливі думки.

* * *

— І де він узявся такий розумний на нашу голову? — говорив до Бойка вечером Якимчук, поводячи сердито очима. — Бін може накоїти нам такого, що й рад не будеш.

— Прийдеться приборкати, а то будемо мати з ним лихо, — додав старий Бойко, що сидів біля мисника.

У хаті було напівтемно. Укручена лямпа ледве блимала, підморгуючи до тіней, що танцювали на стіні.

Якимчиха сиділа на лежанці й кивала головою.

— Пішло ж тепер на людей, боженьку мій милий. Неначе хто наслав на них. До церкви святої не ходять, неділеньки не признають—роблять. У середу й п'ятницю скоромне тріскають, пороспирало б їх, прости мене, матінко божа. А від цього недорід, і худоба падає, і помірок на людей. Ох-хо-хо...

Вона говорила б іще, та її перебив чоловік.

— І що ти там верзеш чорти його батька знають, що й до чого! Сиділа б отам мовчки на теплій лежанці та вигрівалася б, а то плете, меле...

Якимчиха скулилась, тихенько позіхнула й, перехрестивши рота, замовк-

ла. У хаті тиша. Лиш тіні кудлаті гої-далися по стінах, та за лежанкою грав на своїй скрипці цвіркун одноманітну, пудну пісню.

— Ну та й що... — перебив мовчанку Якимчук, — не чекати ж нам, аж поки отой верховод позгонить нас із світу. — Нахилився до Бойка і яхидно продовжував: — От ви мовчите, свате, не хочете гнилого стіжка соломи дати, а коли ми не скараскаємось його, то гірше буде. Гірше. І комнезамом не будете. Замість вашої крамнички кооперацію заведуть, і попову земельку відберуть. Мені що? З тієї обчеської левади я маю користи, як з цапа молока. Нехай беруть.

— Ммм... — мугикнув Бойко, запхавши бороду до рота. — Ось зараз Павло прийде, тоді поговоримо докладніше, — промовив він.

За кілька хвилин надійшов Павло —

син Бойків. Це був високий чорний, як циган, чолов'яга, з якимось тупим, звірячим виразом на обличчі. Зайшов до хати їй, не кажучи ні слова, сів на лаві.

— А ти, Павле, що скажеш про Шлейку? — через хвилину запитав Якимчук.

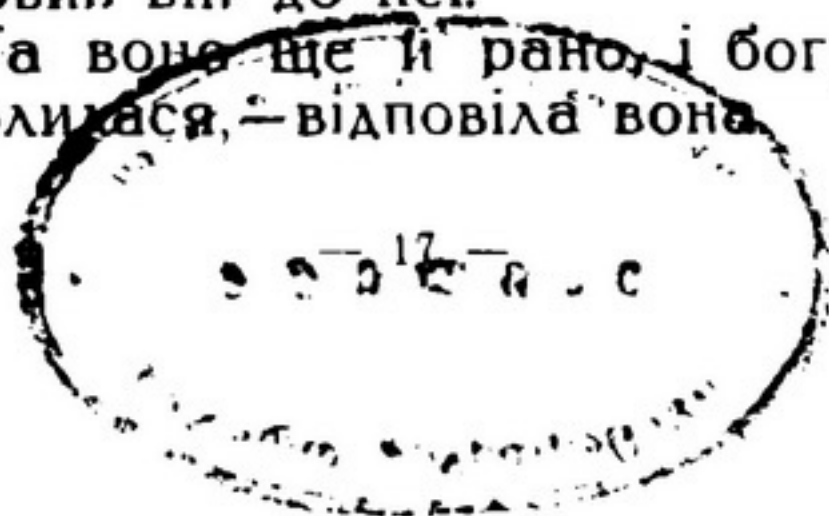
— Мені що... Коли треба, то я йому можу печінки одбити. Я його хутко вкоськаю, — прогудів він, ніби порожній кадуб.

Бойко мовчав. Жував бороду їй та рабанив пальцями по миснику. Потім, щось надумавши, підсунувся ближче до Якимчука і з таємничим виглядом показав на стару Якимчиху.

Якимчук зрозумів.

— Ти б, стара, лізла на піч спати, — промовив він до неї.

— Та вона ще й рано, і богу ж я не молилася, — відповіла вона.

— Лізь, лізь... помолишся потім.

Вона перехристилася і, кречучи, полізла на пч.

— Ой, кістоньки ж мої... Бояться мене, неначе ворога злого. Думають, що розказуватиму кому небудь, — шепотіла вона.

Усі три голови нахилилися над столом. Спліталися бородами й шепотіли тихо між собою. Укручена лампа візерунками мінливими кидала чудернацькі тіні на схилені обличчя, і мінявся вираз їх. Вони робилися жорстокими, зажерливими. Очі світилися хижими зеленими вогниками.

— Я йому ребра поламаю, — гудів Павло.

— Що ти з його ребрами носишся, як дурень із ступою! Ребра, ребра та ще ребра. Ми вже чули про це. Ти б краще щонебудь видумав, — сердитим шепотом відповів Бойко.

Павло насуплено замовк.

Якимчук вичікуюче дивився то на Бойка, то на його сина й зосереджено щось думав. Упіймавши якусь думку, Якимчук усміхнувся до себе. Нарешті він, зідхнувши шумно, нахилився ближче до голів і придушено прошепотів.

— Спалити треба.

Бойко здивовано витріщив на нього очі.

— Це безглуздя... Це значить самих себе посадити до в'язниці. — Якимчук хитро всміхнувся.

— Навіщо себе?.. Його посадити й посадити так, щоб йому й очі там вилізли.

— Як? — здивовано перепитав Бойко.

— Спро-во-ку-вати, — є таке слово, я його чув.

— Спро-во-ку-вати... — наче зачарований прошепотів Бойко. — Я розумію.

Зробити з нього палія, а потім... отой стіжок, що в мене на городі, я даю... нехай горить. Однак він до половини згнив... Тільки як?

— Треба, щоб він до Павла коли зайшов. А Павло... — Якимчук прихилився до самих облич і ще довго таємничо шепотів. Змовлялися, наказували Павлові запівніч, і тіні на стінах не гоїдались.

* * *

Мав бути сход, повинні були відбутися перевибори сільради. Федір заклопотано ходив по селі з хати до хати. Підбивав бідноту зорганізовуватись. Виступати спільно. Підбивав організувати кооператив. Треба було поїхати в райвиконком, попросити, щоб прислали кого, але як його добратися? Тож дев'яносто верст хашами, болотами, темним лісом. В йо-

го прихильників хоч і була в кого яка конячина, то слабенька—не довезе. От коли б Павло дав свої... у нього добрі коні. За чотири дні й повернемося. Хіба поговорити з Мотрею, може вона умовить Павла. Тож колись кохалися, а може забула вже—думав Федір, побачивши Мотрю біля криниці. Підійшов до неї й поздоровкався. Мотря розчервонілася й засоромлено опустила очі. Не забула й досі сміливого Федора. Пригадалося дівоцтво. Вона бідна, одна дочка у матері-вдови. Заробляли на поденній та за сніп у багачів. Залицявся Федір, трохи не побралися, та на війну його забрали. Почала забувати й вийшла за багатія Павла. А відколи повернувся до Полонич Федір, знову засмоктало щось солодко в грудях.

— Та хіба ж можна так, ой господи!

— Як же ти поживаєш тепер? За-

багатіла, що їй не впізнати, — промовив Федір.

Мотря почервоніла й нахилилася над відром.

Павло, побачивши біля криниці Федора, вивів напувати коней. Він міцно тримав у своїй тупій голові те, про що тлумачив йому Якимчук і батько, і вирішив скористати цю зустріч з Федором.

— Здоров був, Федоре! — прогудів він. — Чому не заходиш? Зайшов би вечерком, погомоніли б про школу, га? Та й про коператив поговорили б.

Федір вагався, але, побачивши Мотрині очі, що дивилися на нього з благанням, подумав:

— А може якраз і дасть своїх коней. — І вголос промовив:

— Зайду. Сьогодні ж зайду.

Павло дурнувато осміхнувся.

— Заходь, заходь!

Увечері Федір довго ходив по хаті й роздумував, чи йти йому до Павла. Махнув рукою, узяв шапку й пішов.

— Піду... може що вийде, а ні, то хоч поверну її на свій бік, — не продася ж вона зовсім куркулям.

Коли зайшов до Павлової хати, зразу забачив, що його чекали. На столі стояла пляшка самогону і в полумиску закуска.

Павло сторожко поглядав на Федора й частував його самогоном. Чогось часто виходив у сіни, і звідти чути було, як тихо рипіли двері до хати старого Бойка, що жив у другій половині.

Повернувшись із сіней, Павло звернувся до Мотрі:

— Ти б пішла та подивилася до стайні, чи закладено на ніч коням, а я вже почастую Федора.

Мотря вийшла й довго не повер-

талася з надвору. Федір уже збирався був іти, бо Павло пообіцяв йому дати на завтра коней. Але Павло не пускав його, припрошував пити й раз-по-раз стурбовано поглядав надвір.

Враз відблиск пожежі вдарив у вікна, і в хаті зробилося ясно, неначе вдень. Федір схопився першим і кинувся до дверей.

— Десь горить, — тривожно промовив він і вибіг з хати.

Павло з хвилину стояв, а потім, пригадавши щось, прожогом кинувся за Федором. Нагнав його серед подвір'я й, ніби залізними кліщами, захопив за плечі й поволік на городи, де горів стіжок соломи.

Федір побачив на мить якусь постать, що дуже нагадувала собою старого Бойка, яка метнулася з-поза клуні й городами побігла в той бік, де жив Якимчук.

— Рятуйте! Гвалт! Горимо! Палія впіймав!—диким виттям на все село ревів Павло. Його голос звірячий дико нісся по селу, полохаючи темряву ночі, яку шматувала пожежа.

Розбитий дзвін, похапцем, захлинаючись, забамкав на гвалт. На другому краю села загавкали собаки.

Федір пручався. хотів вирватись із Павлових рук, але той не пускав його. Дико ревів і волік далі до пожарища.

Зляканими тінями, неначе танцюючи, з темряви виринали з відрами постаті селян, що збігалися на пожежу.

Павло люто бив Федора в обличчя одною рукою, а другою, тримаючи за комір, підпихав до вогню.

— Ось тільки що впіймав. За клунею впіймав, а він тікати, стерво, думав. Го-го-го! У мене не втечеш! — хижо сміявся він.

Патовп, що з кожною хвилиною збільшувався і ріс, вигукував, ревів, як хижий звір. Розпалював у собі звірячі почуття й готівився кинутися на Федора, щоб розірвати його, знищити.

Мотря вибігла із стайні й збентежено стояла перед юрбою. Побачивши скривавленого Федора, у її голові завихорилися думки.

— Як? Коли? Хіба як я була тут, а він ішов додому? Ні, не може бути. Це змова.

Відчувала, що Федір невинний, і бачила по юрбі, що зараз мусить статися щось жахне. Не пам'ятаючи себе, піднявши догори руки, кинулася на юрбу.

— Неправда! Не вірте йому! Федір невинен, він не палив, це сам Павло або ж батько!—крикнула вона, перелякавшись свого голосу.

Юрба, що вже готова була кину-
тися на Федора, поточилася й заго-
моніла ніяково, як верболіз у бурю.
Одну мить стояла застигло в задумі,
а потім кинулася до Павла. Вирвала
з його ціпких рук Федора і обступи-
ла стіною.

Федір стирав з розбитого лица кров.

— От як вони гади вміють!—про-
мовив він.

Юрба, неначе наелектризована, ки-
нулася до Павла, що остовпіло стояв,
дурнувато поводячи баньками, то на
Федора, то на юрбу.

— Бити не треба!—звернувся Фе-
дір до людей,—зв'язати й завтра в
район.

Стіжок із свистом палахкотів, під-
кидаючи до чорного неба віхті соломи.

До пожежі бігли Якимчук і старий
Бойко, махали руками й вигукували:

— Зв'язати його сукиного сина. От

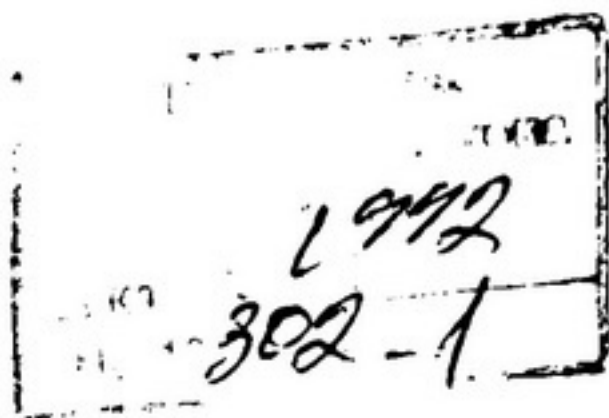
який він організатор. Людей палить.

Підбігли ближче їй, хижо позираючи на юрбу, шукали серед неї Федора. Побачивши зв'язаного Павла, остовпіло стали.

— За що ж це ви його?.. Людоньки! — плаксиво белькотів Бойко.

Якимчук боязко поточився в тінь. Хотів сховатися в темну ніч, що вибіг з неї, так переможно гукаючи. Хотів сховатися від цієї стоокої юрби, що так вороже, так насмішкувато дивилася на нього.

Якимчиха ходила навколо пожарища з іконою неопалимої купини і шепотіла: — Спровокація... Чиста спровокація. Відверни, заступнице небесна!

„Дешеві бібліотека красного письменства“

Видавництва „Український Робітник“

№ 163. Стефаник—Злодій. Кленові листки	5 к.
№ 164—165. Винниченко—Радість	15 „
№ 166. Слісаренко—Алхемик. Канонір Душта	5 „
№ 167—168. О. Слісаренко—Плянтації	15 „
№ 169. С. Черкасенко—Юдита	5 „
№ 170. І. Франко—Хлопська комісія. Добрий зарібок.	5 „
№ 171. В. Винниченко—Кузь та Грицунь	5 „
№ 172. Марко Вовчок—Козачка	5 „
№ 173—174. В. Винниченко—Купля	10 „
№ 175. С. Черкасенко—Сашків вінець	5 „
№ 176—177. А. Головка—Товариші	10 „
№ 178. С. Черкасенко—Вони перемогли	5 „
№ 179. В. Винниченко—Темна сила. Промінь совця	5 „
№ 180—181. І. Франко—Отець гуморист	10 „
№ 182—183. Короленко—Річка грає	10 „
№ 184. А. Головка—Червона хустина	5 „
№ 185. Панч—Тихонів лист	5 „
№ 186. Косянка—Політика	5 „
№ 187. Яновський—Туз і перстень	5 „
№ 188. Панч—Смерть Янулякса	5 „
№ 189. Головка—Пилишко	5 „

„Гешева бібліотека красного письменства“
Видавництва „Український Робітник“

№ 190—191.—Кириленко—Стихія	15 .
№ 192. Івченко—Смертний спів	5 .
№ 193. Франко—У куані	5 .
№ 194—195. Копиленко—Македон Блин . . .	10 .
№ 196—197. Маркович—Судова помилка . .	15 .
№ 198—199. Микитенко—Гавриїл Киричен- ко—школяр	25 .
№ 200. Грінченко—Сам собі пан	5 .
№ 201—202. Авищенко—Побачення	15 .
№ 203. Коцюба—Без ґрунту	5 .
№ 204. Франко—Малий Мирон. Краснопис .	5 .
№ 205. Франко—Ліси і пасовиська	5 .
№ 206. Качура—Без хліба	5 .
№ 207. Шульга-Шульженко—Степова глибінь	5 .
№ 208. Цішка Гартни—Страйколом	5 .
№ 209. Козоріс—За порадю. Дві сили	5 .
№ 210—211. Пилипенко—Під Черніговом . .	10 .

„Дешева бібліотека красного письменства“

Видавництво „Український Робітник“

№ 212. Волчок—Кармеляк	5 к.
№ 213—218. Коцюбинський — Fata morgana .	30 „
№ 219. Бядуля—Лявонька і Симонька	5 „
№ 220—221. Хвильовий—Із Варшавської біографії.	10 „
№ 222. Качура—Похорон	5 „
№ 223—224. Ярина—Вася-губернатор. Чортова машинка	10 „
№ 225—230. Недоля—Жовті брати	30 „
№ 231. Громів—Йоська	5 „
№ 232—233. Шевченко—Княжна. Відьма	10 „
№ 234—235. Хвильовий—Мати. Наречений .	10 „
№ 236—237. Панч—Мишачі вори	10 „
№ 238—239. Горький—Гривеник. Страсті мордасті	10 „
№ 240. Шевченко—Марія	5 „
№ 241—243. Винниченко—Раб краси. Хто ворог?	15 „
№ 244—246. Кузьміч—Міна	15 „
№ 247. Кулик—Пісня	5 „
№ 248—250. Панч—Повість наших днів	15 „
№ 251—260. Горбатов—Войові лихтарі	50 „
№ 261—268. Богданов—Перша дівчина	40 „

**„Дешева бібліотека краснаго письменства“
Видавництва „Український Робітник“**

	Кол
№ 269—272. Шовкопляс—Геній	2
№ 273—274. Микитенко—„Пирхвірня“	1
№ 275—276. Франко—Два приятелі	1
№ 277—286. Мате Залка—Повість про віч- ний мир	5
№ 287—289. Юрезавський—Яблуні	1
№ 290—291. Ібаньєс—Подвійний удар	1
№ 292. Штангей—Злочин у степу	
№ 293—294. Вавченко — Обов'язок. Три пальці	1
№ 295. Франко—Вугляр	
№ 296. Дем'ян Бідний—Байки	
№ 297. Коцюба—Чекапня	
№ 298—302. Панч—Без возира	2
№ 303—306. Панч—В лій вовк	2
№ 307—311. Панч—З моря	2
№ 312—318. Нечуй Левицький—Микола Джеря	
№ 319—320. Майський—Творці білого міста	
№ 321. Любченко—Кукіль	
№ 322—323. Сенченко—Червоноградські портрети	

РЛ
№

2661

0,50
„Дешева бібліотека Красного письменства”

Видавництво „Український Робітник”

№ 296.	Дем'ян Білий — Байки	1
№ 297.	Копюба — Чекання	1
№ 298—302.	Панч — Без козиря	2
№ 303—306.	Панч — Білий воєн	2
№ 307—311.	Панч — З моря	2
№ 312—318.	Нечуй Левицький — Микола Джеря	3
№ 319—320.	Майський — Творці білого міста	1
№ 322.	Любченко — Кукіль	1
№ 322—323.	Сенченко — Червоноградські портрети	1
№ 324.	Майський — Іспит	1
№ 325—326.	Остап Вишня — Усмішки кооперативні	1
№ 327—330.	Ів. Франко — На дні	2
№ 331.	Ів. Ткачук — Прострілений декрет	1
№ 332.	В. Сосюра — Дніпрельстан	1
№ 333.	Шолом-Алейхем — Гімназія	1
№ 334.	О. Демчук — Чудо	1
№ 335—338.	Панас Мирний — Лихо давнє й сьогоднішнє	1
№ 339.	Шолом-Алейхем — Слово до слови	1
№ 340.	Яковський — Історія попільниці	1
№ 341.	Торешенко — Рештування	1
№ 342—343.	Ірчан — Смерть Асуара	1
- Копія С. С.